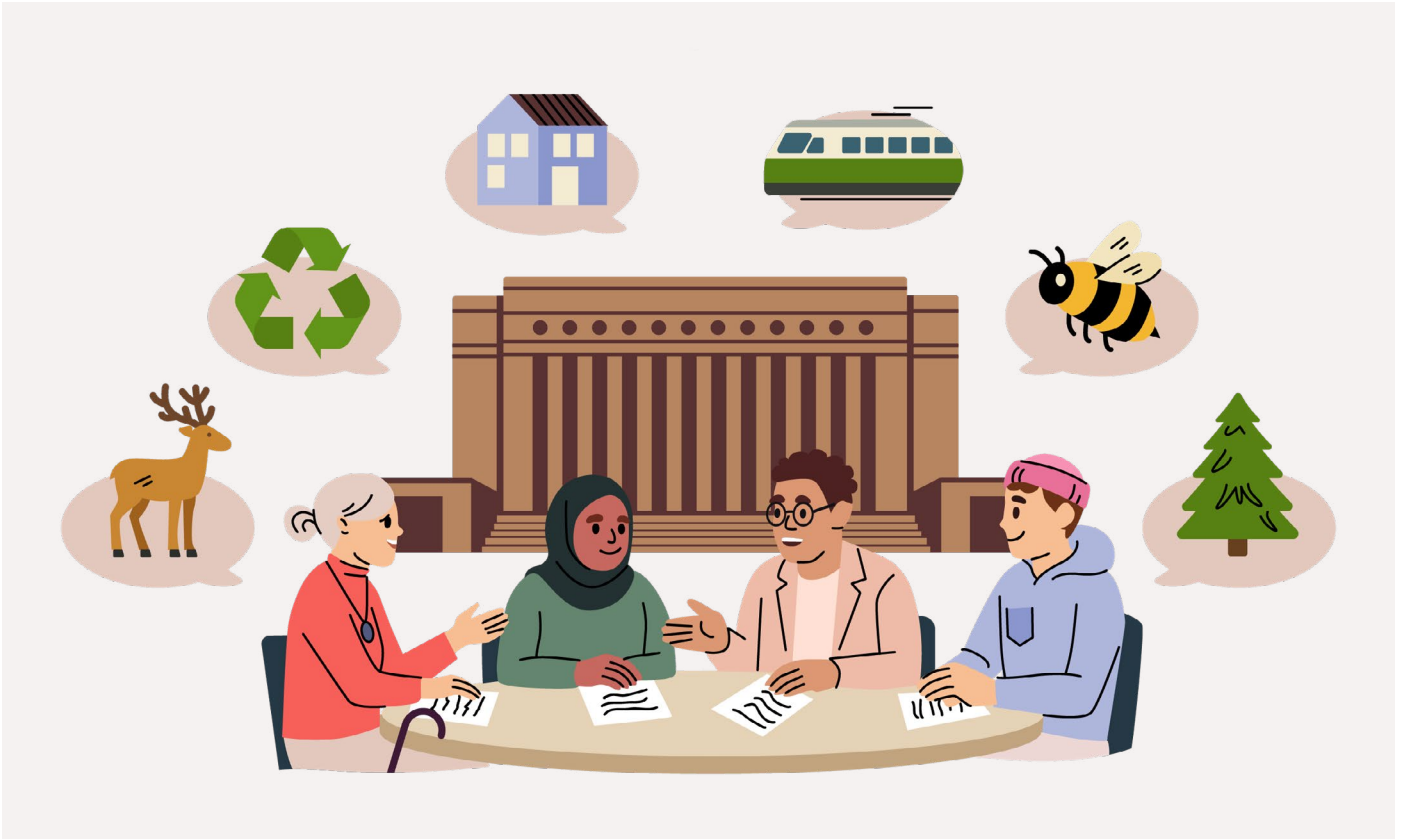

Oikeudenmukaisempaa ilmastopolitiikkaa demokraattisin keinoin

Ilmaston lämpeneminen tulee rajoittaa selvästi alle kahteen celsiusasteeseen ja tavoitella 1,5 asteen rajaa. Näin todetaan hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin raporteissa. Tähän tavoitteeseen ovat sitoutuneet 195 valtiota Pariisin ilmastopimuksen sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden myötä.

Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi sekä globaalissa etelässä että pohjoisessa tullaan toteuttamaan erilaisia toimia, joilla edistetään kestävyys siirtymiä. Kestävyys siirtymät ovat pitkän aikavälin kehityskulkuja, joissa sosiaaliset ja tekniset järjestelmät

muuttuvat perustavanlaatuisesti mukautuessaan kestävämpiin tuotannon ja kulutuksen tapoihin.¹ Siirtymissä jokainen yhteiskunnallinen toimija on tärkeässä asemassa, oli kyseessä sitten valtio, paikallishallinto, kansalaiset tai yritykset.

Tässä policy briefissä tarkastellaan, miten demokratia ja uudet demokraattiset päätöksenteon tavat voivat helpottaa oikeudenmukaisemman tai tavoitteellisemman ilmastopolitiikan tekemistä sekä sitä, miten ilmastopolitiikka vaikuttaa yhteiskuntien vakauteen ja kriisinsietokykyyn.

Demokratian ja ilmastopolitiikan monimutkainen suhde

Ilmastonmuutos on vaikea kysymys, joka koettelee kansalaisten luottamusta demokratiaan. Se on maailmanlaajuinen ja monimutkainen ilmiö, jota yksittäiset valtiot eivät pysty ratkomaan ja joka edellyttää pitkäjänteisiä toimia. Näiden toimien myönteiset vaikutukset näkyvät vasta vuosien tai vuosikymmenten kuluttua, ja siksi demokraattinen ja vaalisykliin sidottu päätöksenteko voi vaikeuttaa pitkäjänteisyyttä vaativan ilmastopolitiikan suunnittelua.²

Ilmastopolitiikkaa vaikeuttaa myös moni muu politiikasta tuttu lainalaisuus. Esimerkiksi kiireelliset sisäpoliittiset kysymykset nousevat usein etusijalle ilmastopolitiikan kustannuksella, ja eturyhmät saattavat hankaloittaa ilmastopoliittista päätöksentekoa pyrkiessään suojelemaan omia etujaan.³

Demokratian ja ilmastopolitiikan suhdetta rasittaa jossain määrin historiallinen painolasti. Jotkut aktivistit ja akateemikot ovat ehdottaneet jo 1970-luvulta lähtien ilmastokriisin ratkaisemista ei-demokraattisin menetelmin – ylhäältä alas määräämällä. On argumentoitu, että ilmastonmuutokseen puuttuminen on niin monimutkaista, ettei esimerkiksi poliitikoilla ole siihen kykyä tai, että ilmastokriisi on sodan kaltainen tila, jossa demokratia on sivuutettava tilapäisesti.⁴

Demokratian uskottavuutta koettelee myös se, että useimmissa maissa enemmistö kansalaisista kannattaa päästövähennystoimia, mutta epäilee valtioiden kykyä toteuttaa niitä. Esimerkiksi vuonna 2023 tehty eurooppalainen mielipidemittaus osoittaa, että 88 % vastaajista (kaikissa jäsenmaissa vähimmilläänkin 70 % kansalaisista) ajattelee, että kasvihuonekaasupäästöjä tulisi vähentää mahdollisimman paljon, ja loput päästöt tulisi hyvittää, jotta EU:n talous olisi ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Samaan aikaan 67 % vastaajista ajattelee, etteivät hallitukset tee tarpeeksi ilmastonmuutoksen ratkaisemiseksi.⁵

Useimmissa maissa enemmistö kansalaisista kannattaa päästövähennystoimia, mutta epäilee valtioiden kykyä toteuttaa niitä.

Samansuuntaisia ajatuksia on myös Afrikassa, sillä vuosina 2021–2023 tehdyn Afrobarometri-tutkimuksen mukaan 72 % vastaajista koki ilmastonmuutoksen heikentävän elämää maassaan. Lisäksi 77 % uskoi, että kansalaiset voivat auttaa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, ja 74 % oli sitä mieltä, että heidän hallitustensa tulisi toimia ilmastonmuutoksen rajoittamiseksi, vaikka se olisi

kallista tai haitallista taloudelle. Myös 71 % vastaajista oli sitä mieltä, että kehittyneiden korkean tulotason maiden tulisi tehdä enemmän ilmastonmuutoksen ratkaisemiseksi. Kyselytutkimukseen osallistui yli 53 000 ihmistä 39 Afrikan maasta.⁶

Koska nuoret suhtautuvat ilmastonmuutokseen vakavammin kuin vanhemmat sukupolvet, epäsuhta heidän toiveidensa ja päättäjien toimien välillä on erityisen räikeä. Siksi moni nuori kokee, että demokratia on liian hidas reagimaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin.⁷

Ilmastonmuutoksen hillitseminen on kuitenkin yksi demokratioiden keskeisimmistä intresseistä, sillä monet ilmastonmuutoksen vaikutukset muodostavat haasteen demokraattiselle järjestelmälle.

Sään ääri-ilmiöt, luonnonkatastrofit sekä merenpinnan nouseminen voivat johtaa konfliktien kärjistymiseen ja instituutioiden romahdukseen, ja ilmastonmuutoksesta syntyviä kriisejä voidaan hyväksikäyttää kansalaisten oikeuksien ja vapauksien kaventamiseksi.⁸

Demokratioiden välisillä systeemieroilla on myös vaikutus ilmastopolitiikkaan. Esimerkiksi monipuoluejärjestelmät, joissa päätöksenteko edellyttää koalitioita ja konsensusta ovat osoittautuneet tehokkaammiksi ympäristöpolitiikan toteuttajiksi verrattuna kaksipuoluejärjestelmiin, kuten Yhdysvaltoihin ja Isoon-Britanniaan.⁹

Monipuoluejärjestelmät, joissa päätöksenteko edellyttää koalitioita ja konsensusta ovat osoittautuneet tehokkaammiksi ympäristöpolitiikan toteuttajiksi verrattuna kaksipuoluejärjestelmiin.

Demokratioiden ilmastotoimia tarkastelevassa tutkimuskirjallisuudessa ei kuitenkaan ole havaittu suoraa syy-seuraussuhdetta demokratian ja kunnianhimoisen ilmastopolitiikan välillä. Sen sijaan asian suhteen on ristiriitaista tietoa. On tutkimuksia, joiden mukaan demokratialla ei ole ollut merkittävää vaikutusta hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen vuosina 1992–2013.¹⁰

Toisaalta on tutkimuksia, joiden mukaan demokratiat ovat parempia vähentämään päästöjä, koska niissä on vahvempi julkinen valvonta, kansalaiset ja järjestöt osallistuvat ilmastopolitiikan tekoon ja vastuu ympäristöpolitiikan toteuttamisesta on selkeämpää.¹¹ Lisäksi on tutkimuksia,

jotka korostavat, että demokratia ja uudet, demokratiaa ja inklusiivisuutta eli yhdenvertaista osallisuutta edistävät päätöksenteon tavat voivat tuottaa sekä oikeudenmukaisia että ilmastopoliittisesti vaikuttavia politiikkasuosituksia kestävyys siirtymien toteuttamiseksi.

Esimerkiksi Kalevi Sorsa -säätiön vuonna 2025 julkaisemaan raporttia varten tutkijat kävivät läpi 56 vertaisarvioitua, kvantitatiivisin menetelmin tehtyä tutkimusta vuosilta 1992–2022. Tutkimuksissa tarkasteltiin demokratian ja ympäristökriiseihin vaikuttavien tekijöiden yhteyttä. Näistä tutkimuksista 29:ssä todettiin, että demokraattisemmat maat toimivat ympäristön kannalta kestävämmän kuin vähemmän demokraattiset maat.¹²

Demokratiat ovat parhaimmillaan torjuessaan paikallisia, niiden jäseniin suoraan vaikuttavia ympäristöhaittoja. Siksi ei ole ehkä yllättävää, että tutkimusten mukaan demokratiat onnistuvat tuottamaan laadukasta lainsäädäntöä ja sääntelyä, joka koskee ympäristönsuojelua ja luonnon monimuotoisuutta. Demokratia luo siis erinomaiset olosuhteet kunnianhimoiselle ilmastopoliitikalle mutta ei itsensä takaa tuloksia.

Oikeudenmukaisuuden ja inklusiivisuuden merkitys

Vuonna 2018 keltaliivit valtasivat ranskalaiskaupunkien kadut vastustaakseen polttoaineverojen korotusta. Saksassa on viime vuosina osoitettu mieltä sekä hiilivoiman puolesta että sitä vastaan. Suomessa on valmisteltu turpeen poltosta luopumista ja Keniassa käytiin vuosina 2018–2023 kovaa poliittista kamppailua metsien hakkuukiellosta.

Fridays for Future -koululakot ovat vuodesta 2018 alkaen nostaneet esiin nuorten tyytymättömyyttä siihen, että nykyiset aikuiset ja erityisesti poliitikot lykkäävät ilmastotoimia ja jättävät näin syntyvät haitat nuorten, tulevien sukupolvien ja globaalin etelän kärsittäväksi. Nämä nuorten mielenilmaukset antoivat merkittävän sysäyksen Euroopan komission European Green Deal -ohjelmalle, jonka alla EU lähti toteuttamaan reilua kestävyys siirtymää.¹³

Näillä tapahtumilla on paljon yhteistä. Niissä on kyse kestävyys siirtymistä, joissa luovutaan asteittain vanhasta teknologiasta tai toimintatavoista ja otetaan käyttöön uutta. Lyhyellä aikavälillä näiden toimien edistäminen voi aiheuttaa ristiriitoja ja tyytymättömyyttä. Siksi ilmastopoliittikka

ja sitä edistävät kestävyys siirtymät ovat nostaneet esiin uudenlaisia kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta.

Ilmastopoliittikka ja sitä edistävät kestävyys siirtymät ovat nostaneet esiin uudenlaisia kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta.

Siirtymissä kaikki eivät ole tasa-arvoisessa asemassa. Useimmissa on aikaisia omaksujia, jotka kokevat siirtymät positiivisiksi ja jotka mahdollisesti hyötyvät niistä. Siirtymissä on kuitenkin myös niitä, jotka ovat toimeentulonsa ja elämäntapojensa myötä riippuvaisempia vanhasta teknologiasta tai toimintatavoista. He kokevat siirtymät uhkaaviksi, koska sopeutuminen uuteen merkitsee heille suurempaa muutosta tai epävarmuutta.

Siirtymiä ja niihin liittyvää tapahtumakulkua on havainnollistettu kestävyys muutoksissa X-käyrällä, jonka Derk Loorbachin tutkimusryhmä on tehnyt tunnetuksi.¹⁴ Siirtymien keskeinen vaihe sijoittuu X-käyrän keskikohtaan. Se kuvaa käännettä, jolloin ollaan siirtymässä pois vanhasta ja ottamassa uutta käyttöön. Käännekohta on erityisen altis konflikteille, sillä siinä tiivistyvät epävarmuus ja yhteiskunnalliset jännitteet. Konfliktialttius lisääntyy entisestään, jos siirtymä vaikuttaa perustavanlaatuisella tavalla suuren ihmisjoukon arkeen.

Todellisuudessa siirtymät ovat harvoin suoraviivaisia kehityskulkuja. Uuden käyttöönotto ja vanhasta luopuminen voi tapahtua monen mutkan kautta, esimerkiksi ulkoisen uhan takia tai nopeasti ja huomaamatta. Esimerkiksi siirtymä hehkulampuista ja halogeenivaloista ympäristöystävällisempiin led-valoihin ei juurikaan aiheuttanut jännitteitä, koska siirtymässä ei ollut siitä kärsiviä tahoja, jotka olisivat kokeneet siirtymän epäoikeudenmukaiseksi. Samoin kotitalouksien ja rakennusten lämmittäminen ja viilentäminen ilmalämpöpumpuilla on kasvanut merkittävästi.

Koska kestävyys siirtymien käännekohta on konfliktialtis, on tärkeää varmistaa, että kaikki kokevat siirtymät mahdollisimman oikeudenmukaisiksi ja legitiimeiksi. Tutkimuskirjallisuudessa on tunnistettu useita oikeudenmukaisuuden ulottuvuuksia, joihin kuuluvat muun muassa proseduraalinen, tunnustuksellinen ja distributiivinen oikeudenmukaisuus.

Proseduraalinen oikeudenmukaisuus viittaa prosessien reiluuteen, avoimuuteen, johdonmukaisuuteen, selkeyteen ja inklusiivisuuteen. Oikeudenmukaisuuden tunnustuksellinen ulottuvuus viittaa eri yksilöiden ja ryhmien kunnioittavaan kohteluun, jossa heidän identiteettinsä, kokemuksensa ja asemansa tunnustetaan eikä heitä sivuuteta päätöksenteossa. Distributiivinen oikeudenmukaisuus puolestaan korostaa resurssien, hyötyjen ja haittojen jakamista oikeudenmukaisella tavalla.

Moninaisuutta ja osallisuutta alleviivaavaa tunnustuksellista oikeudenmukaisuutta voidaan pitää keskeisenä pilarina sekä proseduraalisessa oikeudenmukaisuudessa että demokratiassa yleisesti.¹⁵

Sen toteutuminen edellyttää, että erilaiset ryhmät pääsevät vaikuttamaan päätöksentekoon, mukaan lukien heikommissa asemassa olevat.¹⁶ Se ei kuitenkaan toteudu vain tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua, vaan osallistumalla pitää aidosti voida vaikuttaa päätöksen lopputulokseen ja sisältöön. Tätä voi edistää muun muassa purkamalla eriarvoisuutta ylläpitäviä rakenteita ja edistämällä yhdenvertaista osallistumista.

Inklusiivisuus ja oikeudenmukaisuus – esimerkiksi sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta – eivät ole ristiriidassa kunnianhimoisen ilmastopolitiikan kanssa, vaan ne voivat tukea toisiaan. On esimerkiksi olemassa tutkimuksia, jotka viittaavat siihen, että parlamentit, joissa on enemmän naisia ja siten tasaisempi sukupuolijakauma, edistävät kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa kuin ne parlamentit, joissa sukupuolten edustus on epätasaisempi.¹⁷ Lisäksi on viitteitä siitä, että nuorten osallistaminen päätöksentekoon voi tehdä ilmastopolitiikasta pitkäjänteisempää.¹⁸

Nuorten osallistaminen päätöksentekoon voi tehdä ilmastopolitiikasta pitkäjänteisempää.

Hyödyt ja haitat eivät jakaudu tasaisesti

Yksi ryhmä, joka joutuu kantamaan ilmastomuutoksesta erityisen suuren vastuun, ovat nuoret, sillä he elävät pidempään sen seurausten kanssa ja joutuvat ratkaisemaan ongelmia, joita he eivät ole itse aiheuttaneet.¹⁹ Siksi heidän osallistumisensa ilmastopolitiittiseen päätöksentekoon edistää sekä tunnustuksellista oikeutta että sukupolvien välistä oikeutta.

Nuorten osallistumisen tukemiseksi sekä ilmastopolitiikassa päätöksenteossa että muilla politiikan sektoreilla on esimerkiksi Ugandassa varattu viisi paikkaa alle 30-vuotiaille parlamentaarisikoille. Keniassa taas perustuslaki edellyttää, että puolueet nimittävät 12 jäsentä kansalliskoukseen edustamaan tiettyjä erityisryhmiä, kuten nuoria ja vammaisia ihmisiä. Ruandassa kansallinen nuorisoneuvosto valitsee kaksi parlamentin jäsentä.²⁰

Nuorten lisäksi on myös muita ryhmiä, joihin ilmastomuutos vaikuttaa merkittävästi. Näihin kuuluvat esimerkiksi saamelaiset, koska ilmastomuutoksen vaikutukset kohdistuvat suoraan heidän perinteiseen elinkeinoonsa, poronhoitoon. Siksi saamelainen ilmastoneuvosto on yksi esimerkki aloitteesta, joka voi Suomessa edistää tunnustuksellisesti ja proseduraalisesti oikeudenmukaisempaa ilmastopolitiikkaa.

Myös Kanada on pyrkinyt huomioimaan paremmin alkupe-
räiskansat ilmastopolitiikassaan ja esimerkiksi 2020 biodiversiteettistrategian valmistelun yhteydessä Kanadan liittovaltion hallitus perusti Indigenous Circle of Experts (ICE) -asiantuntijaryhmän, joka kokosi yhteen alkuperäiskansojen edustajia kehittämään ilmastopolitiittisia suosituksia.²¹

Saamelainen ilmastoneuvosto tuo uutta tietoa päätöksenteon tueksi ja parantaa saamelaisten tunnustuksellista oikeutta

Saamelainen ilmastoneuvosto perustettiin vuonna 2023 Suomen ilmastolain nojalla riippumattomaksi asiantuntijaelimeksi, jonka tavoitteena on tuottaa ilmastomuutokseen liittyvää tutkimusta yhdistämällä saamelaisten perinteistä tietoa ja akateemista tutkimusta.²² Neuvosto välittää tutkimuksensa sekä viranomaisille että saamelaisyhteisölle päätöksenteon tueksi ja edistää ymmärrystä ilmastomuutoksen vaikutuksista saamelaiskulttuuriin.

Perustamisensa jälkeen neuvosto on kehittänyt uusia ilmastomuutoksen mittaustapoja, joissa hyödynnetään sekä olemassa olevaa dataa että saamelaisten perinteisen tiedon haltijoiden haastatteluja.

Esimerkiksi vuonna 2025 neuvosto antoi lausunnon Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksestä (2023–2024). Lausunnossaan neuvosto painotti, että ilmastomuutoksen hillitseminen on välttämätöntä ja että vihreällä energialla on siinä keskeinen rooli. Neuvosto kuitenkin korosti, että selvitys ei anna edellytyksiä tuuli- ja aurinkovoimatuotannon kehittämiseksi saamelaisten kotiseutualueella, koska sen mahdollisista vaikutuksista saamelaisten oikeuksiin tarvitaan enemmän tietoa.

Kestävyyssiirtymien distributiivista oikeudenmukaisuutta voidaan edistää puuttamalla hyötyjen, vastuiden ja haittojen epätasapuoliseen jakautumiseen. Esimerkiksi Tuniassa parlamentaarikot ja kansalaisjärjestöt ovat korostaneet, että maan siirtymän uusiutuvaan energiaan on tapahduttava tavalla, josta tunisialaiset hyötyvät laajasti – ei niin, että hyödyt valuvat pääasiassa globaaleille uusiutuvan energian suuryhtiöille.²³ Saksassa taas osa kansalaisista on kokenut, että kestäväys siirtymään kytkeytyvässä hiilivoiman alasajossa on rankaistu hiilikaivostyöntekijöitä suhteettoman paljon.²⁴ Hallitus on luonut 40 miljardin tukipaketin, jolla rahoitetaan uudelleen koulutusta sekä tuetaan uusien työpaikkojen syntymistä alueilla, joiden elinkeino on nojautunut vähitellen alas ajettavaan hiilivoimaan.²⁵

Hyötyjen tai haittojen epäsuhta ei päde vain kestäväys siirtymissä, vaan myös siinä, miten ilmastomuutos vaikuttaa eri maihin ja ihmisiin. Naiset, erityisesti matalan tulotason maissa, ovat alttiimpia ilmastomuutoksen vaikutuksille, kuten sään ääri-ilmiöille ja niiden aiheuttamalle resurssipulalle. Ilmastokatastrofien aikana heidän riskinsä joutua sukupuoleen perustuvan väkivallan kohteeksi kasvaa.²⁶

Lisäksi teollistuneet maat, jotka muodostavat noin viidesosan maailman väestöstä, ovat vastuussa noin 92 prosentista kasvihuonekaasupäästöistä.²⁷ Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli (IPCC) on kuitenkin todennut, että vähintään 3,3 miljardia ihmistä – pääosin matalan tulotason maissa – on erittäin haavoittuvaisia ilmastomuutoksen vaikutuksille.²⁸

Mikäli kaikkia miellyttävää distributiivista oikeudenmukaisuutta ei kestäväys siirtymissä saavuteta, on nojaututtava entistä vahvemmin reiluun päätöksentekoon. Tällöin lopputulokseen tyytymättömät tahot voivat ainakin luottaa siihen, että heillä on oikeudenmukaisen menettelyn kautta mahdollisuus edistää itselleen tärkeitä asioita tulevaisuudessa.

päätöksentekoprosesseissa. Proseduraalinen oikeudenmukaisuus tarjoaa myös mahdollisuuden ilmaista avoimesti joko tukensa tai vastustuksensa tehtyyn päätökseen ja samalla säilyttää oma arvokkuutensa.²⁹

Uudet päätöksenteon tavat oikeudenmukaisuuden, legitimitetin ja demokratian vahvistajina

Oikeudenmukaisuuden kokemuksen edistämiseksi eri tasoilla ja kestäväys siirtymien konfliktialttiuden lieventämiseksi on viime vuosina käytetty yhä enemmän demokratian innovaatioita ja puntaroivia menetelmiä ilmastopolitiikan tukena. Näitä ovat olleet muun muassa kansalaispaneelit, puntaroivat kyselyt, kyläkokoukset ja osallistuva budjetointi.

Kansalaisten laaja ja puntaroiva osallistuminen ilmastopoliittisten päätösten valmisteluun on osoittanut, että he saattavat tukea kunnianhimoisempia ilmastotoimia kuin mitä poliitikot ovat aiemmin olettaneet.³⁰ Osallistumalla puntaroiviin päätöksentekomenetelmiin ihmiset voivat myös oppia uusia asioita esimerkiksi ilmastomuutoksesta, mikä voi monipuolistaa siitä käytävää keskustelua sekä julkisuudessa että parlamenteissa.³¹ Ilmastokysymykset ovatkin olleet kansalaispaneelien ja pienimuotoisempien puntaroivien keskustelujen suosituimpia aiheita viime vuosina sekä OECD-maissa että globaalissa etelässä.³²

Ilmastokysymykset ovat olleet kansalaispaneelien ja pienimuotoisempien puntaroivien keskustelujen suosituimpia aiheita viime vuosina.

Puntaroivissa kansalaispaneeleissa osallistujat valitaan usein satunnaisotannalla siten, että ryhmä edustaisi mahdollisimman hyvin koko väestöä – siksi niihin pyritään houkuttelemaan mukaan eri-ikäisiä, taustoiltaan erilaisia sekä eri alueilla asuvia ihmisiä. Kun osallistujat joutuvat perustelemaan näkemyksiään toisilleen moninaisessa ryhmässä, heillä on taipumus muokata kantojaan ja päätyä laajempaan, yhteistä hyvää korostavaan näkökulmaan.³³

Isossa-Britanniassa vuonna 2020 ilmastopolitiikkaa puntaroinut kansalaispaneeli päätyi suosittelemaan muun muassa korkeampia lentoveroja, rakennusten energiastandardien uudelleen määrittelyä sekä erilaisia toimia kestävämmän ruoantuotannon ja -kulutuksen kannustamiseen. Lisäksi paneeli suositti, että yksityisautoilua vähennettäisiin kehittämällä lähipalveluja ja julkista liikennettä.³⁴

Suosittelusten toimeenpano voi myös osoittautua haasteelliseksi, vaikka ne nauttivat laajaa tukea. Britanniassa ei esimerkiksi ole onnistuttu määrittelemään uudelleen rakennusten energiatehokkuusstandardeja, vaikka sekä asunnonomistajat että vuokralaiset ovat pitäneet niitä tarpeellisina.³⁵ Myöskään lentoveroa ei ole otettu käyttöön, mutta lentämisen ilmastovaikutuksia on lievennetty edellyttämällä lentoyhtiöitä käyttämään aiempaa enemmän kestävästä lentopolttoainesta.³⁶

Kuten Isossa-Britanniassa, myös Ranskassa kokoontui vuosina 2019–2021 satunnaisotannalla koottu ilmastopaneeli, jonka tarkoitus oli kehittää suosituksia siitä, miten Ranska voisi oikeudenmukaisella tavalla vähentää kasvihuonekaasupäästöjään 40 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Työskentelyn tuloksena syntyi 149 suositusta, joista 78 eli 53 % on ranskalaislehti *Le Monde* selvityksen

mukaan toteutettu kokonaan tai osittain.³⁷ Tosin ranskalainen tiedeyhteisö on arvostellut paneelin kehittämien suositusten toimeenpanoa siitä, että lopulliset lakimuutokset ja uudistukset ovat olleet vesittyneitä versioita alkuperäisistä ehdotuksista.³⁸

Myös Suomessa on käytetty kansalaispaneeleja ilmastopolitiikan tukena sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Esimerkiksi vuonna 2021 Suomen ympäristöministeriö pyysi satunnaisotannalla kootulta kansalaisraadilta kannanottoa ministeriön ehdottamien ilmastotoimien oikeudenmukaisuudesta.³⁹ Vuonna 2024 Helsingin kaupunki kokosi 64 asukkaasta koostuvan paneelin arvioimaan liikenteen päästövähennysten vaikutuksia. Paneelin työskentelyn tuloksena syntyi lauselmä, joka esiteltiin kaupunkiympäristölautakunnalle.

Osallistumisesta puntaroivaan demokratiaan – EU:n vihreän kehityksen ohjelma merkitsi uutta aikakautta kansalaisosallistumiselle EU-tason ilmastopolitiikassa

Vuonna 1998 EU allekirjoitti Århusin sopimuksen, jonka tavoitteena on vahvistaa ympäristöasioihin liittyvää oikeudenmukaisuutta ja demokraattista osallistumista. Sopimus takaa kansalaisille oikeuden saada tietoa ympäristöasioista, osallistua päätöksentekoon ja hakea oikeussuojaa, jos heidän ympäristönsä kehittämiseen liittyviä oikeuksia rikotaan.

Jo ennen vihreän kehityksen ohjelmaa EU on kuullut kansalaisiaan ympäristölainsäädännön valmistelussa. Tätä on toteutettu kyselyjen tai kuulemisten kautta, joihin on osallistunut ennen kaikkea hyvin järjestäytyneitä kansalaisjärjestöjä.

Valmistellessaan vihreän kehityksen ohjelmaa EU kutsui mukaan ihmisiä osallistumaan monin eri tavoin suuremmissa mittakaavassa kuin ennen. EU:ssa järjestettiin esimerkiksi kansalaisraateja ja keskustelufoorumia, joihin eurooppalaisia kutsuttiin satunnaisotannalla. Lisäksi EU järjesti tulevaisuuskonferenssin ilmastoasioista.

Kansalaisia kannustettiin myös vaikuttamaan kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin, joiden

päivittämiseen EU:n vihreän kehityksen ohjelma velvoitti jäsenmaat. Alueita, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, on tuettu oikeudenmukaisen siirtymän rahastolla.

Lisäksi EU käytti prosessin aikana erilaisia digitaalisia osallistumiskanavia, jotta keskusteluun on ollut helppo osallistua eri kielillä eri puolilta Eurooppaa.

Vaikka EU pyrkii enenevässä määrin osallistamaan kansalaisiaan, sitä on myös arvosteltu siitä, että se on tyytynyt lähinnä heidän kuulemiseensa muttei ole mahdollistanut syvällistä ja vaikuttavaa osallistumista. Monet EU:n käyttämät osallistamisen muodot sulkevat edelleen ulkopuolelle marginalisoitujen ryhmien äänet. Lisäksi EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa on kritisoitu siitä, että se keskittyy siirtymien taloudelliseen puoleen ja distributiiviseen oikeudenmukaisuuteen samalla kun se sivuuttaa laajemmat ympäristö- ja ilmasto-oikeudenmukaisuuden kysymykset – kuten sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, globaali oikeudenmukaisuus ja systeemiset valtasuhteet.⁴⁰

Puntaroivissa päätöksentekotavoissa ei kuitenkaan ole kyse vain lopputuloksista. Sen sijaan kansalaispaneelit voivat tarjota uusia keskustelun muotoja kriisien siivittämistä epävakaina aikoina. Esimerkiksi Libanonissa vuonna 2020 järjestetyssä kansalaispaneelissa käsiteltiin sähkön saatavuutta. Paneelissa osallistujat hahmottelivat vaihtoehtoisia ratkaisuja, toivat esille kansalaisten realiteetteja ja haastoivat asiantuntijoita tilanteessa, jossa valtio ja poliittiset toimijat olivat epäonnistuneet tehtävässään ja vetäytyneet. Paneelin työskentely toi ihmisiä yhteen uudella, dialogisella tavalla.⁴¹

Koska ilmastopolitiikka ei edellytä vain teknisiä toimenpiteitä vaan arvopohjaista priorisointia erityisesti tilanteissa, joissa rahoitus on rajallista, voivat kansalaispaneelit tarjota arvokasta tukea päätöksenteolle. Hyvä esimerkki tästä on Tansaniassa toteutettu aloite, jossa edustava otos tansanialaisia keskusteli pienryhmissä siitä, miten maakaasun myynnistä saadut tulot tulisi käyttää. Keskustelujen myötä osallistujat päätyivät suosittelemaan kaasutulojen käyttämistä terveydenhuoltoon ja koulutukseen rakennushankkeiden sijaan.

Koska ilmastopolitiikka ei edellytä vain teknisiä toimenpiteitä vaan arvopohjaista priorisointia erityisesti tilanteissa, joissa rahoitus on rajallista, voivat kansalaispaneelit tarjota arvokasta tukea päätöksenteolle.

Kansalaispaneelien lisäksi varsinkin globaalissa etelässä, mukaan lukien Boliviassa, Kolumbiassa, Intiassa, Nepalissa ja Tansaniassa, on käytetty kyläneuvostoja päätöksenteon tukena.⁴² Esimerkiksi Intiassa kyläkokoukset eli *gram sabhat* ovat toimineet asukkaiden foorumeina, joissa käsitellään kyläneuvostojen eli *gram panchayatien* tekemiä ehdotuksia. Siinä missä kyläneuvoston jäsenet ovat vaaleilla valittuja edustajia, kyläkokoukset ovat kaikille avoimia osallistumisen ja yhteisen päätöksenteon paikkoja. Esimerkiksi Intian metsäohjelmaa toteutetaan paikallistasolla yhteistyössä kyläkokousten kanssa, sen osallistujia kuunnellen. Tarjoamalla tilaisuuden käydä avointa ja kriittistä keskustelua *gram sabhoissa* on selvitetty risti-riitoja valtion ja paikallisyhteisöjen välillä. On esimerkiksi keskusteltu siitä, miksi valtion metsäohjelman mailta ei saa kaataa puita ja käyttää niitä puutalojen rakentamiseen samoilla alueilla.⁴³ Näin kyläkokouksista on muodostunut kansalaisille muita demokratian vaikuttamiskanavia täydentävä tapa käydä keskustelua ja saada äänensä kuuluviin.⁴⁴

Demokraattinen ilmastopolitiikka edistää vakautta

Ilmastonmuutoksesta johtuvat haasteet lisäävät sekä yhteiskuntien sisäisiä että valtioiden välisiä turvallisuusriskejä.⁴⁵ Nämä voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: suoriin, kasautuviin ja siirtymävaikutuksiin.⁴⁶ Suoraan ilmastonmuutoksen vaikutukset uhkaavat konkreettista elinympäristöä ja sitä kautta ihmisten hyvinvointia, toimeentuloa sekä kriittistä infrastruktuuria. Esimerkiksi Suomessa metsäpalojen riski lisääntyy ilmastonmuutoksen vaikutuksesta.⁴⁷ Yhdistyessään sosioekonomisiin tai geopolitiittisiin tekijöihin ilmastonmuutoksen vaikutukset kasautuvat. Tulevaisuudessa esimerkiksi aavikoitumisen, merenpinnan nousun sekä vesijärjestelmien muutoksen seurauksena ilmastopakolaisuus tulee yleistymään. Tämä tulee lisäämään painetta jo ennestään kriisitilassa oleviin julkisiin palveluihin useissa maissa.⁴⁸

Siirtymä pois fossiilienergiasta muuttaa myös geopolittisia valtasuhteita ja sysää käyntiin uusia konflikteja, kun öljy- ja kaasuvaroihin nojanneet valtiot menettävät energialtaansa.⁴⁹ Samalla kestävyys siirtymälle välttämättömien kriittisten mineraalien ja niiden hallinnan merkitys korostuu.⁵⁰

Ilmastonmuutoksen hidastamiseen ja siihen sopeutumiseen tähtäävillä toimilla voi olla myös odottamattomia siirtymävaikutuksia, etenkin, jos ne ovat huolimattomasti suunniteltuja.⁵¹ Uusiutuvan energiantuotannon muodoilla voi esimerkiksi olla tuhoisia ympäristövaikutuksia siellä, missä materiaaleja sen käyttöön tuotetaan, ja kriittisten mineraalien lisääntyvästä tarpeesta voi seurata uusia geopolittisia riskejä kansainvälisiin tuotantoketjuihin.⁵²

Ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutukset voivat aiheuttaa uusia ja kärjistää olemassa olevia konflikteja, ja ilmastotyön ja kestävyys siirtymien toteuttaminen voi vaikeutua, kun sodan ja epäjärjestyksen myötä resurssit, kuten taloudelliset varat ja poliittinen tahto, menevät pääasiassa kriisin hallintaan, jolloin ilmastonmuutoksen torjuminen ja kestävä kehitys jäävät usein toissijaisiksi. Näin ollen sekä konfliktit että ilmastonmuutos luovat toisiaan pahentavia kierreilmiöitä, jotka estävät toimenpiteitä ilmastokriisin hillitsemiseksi.⁵³

Sekä konfliktit että ilmastonmuutos luovat toisiaan pahentavia kierreilmiöitä, jotka estävät toimenpiteitä ilmastokriisin hillitsemiseksi.

Demokraattisella ja osallistavalla ilmastopolitiikalla on keskeinen merkitys tähän haasteeseen vastaamisessa, koska sillä voidaan ehkäistä ja lievittää ilmastonmuutoksen seurauksena lisääntyvää tyytymättömyyttä ja yhteiskunnallista epävakautta.⁵⁴ Demokraattisten maiden välinen kansainvälinen yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuden edistää oikeudenmukaista ilmastopolitiikkaa ja kansainvälistä vakautta. Esimerkiksi Pohjoismaissa on

tehty työtä ilmastonäkökulman integroimiseksi rauhan ja turvallisuuden edistämiseen kansainvälisillä areenoilla.⁵⁵ Myös YK:ssa on tunnistettu ilmastonmuutoksen ja konfliktien yhteys ja siksi kehitysjärjestö UNDP tukee valtioiden sisäistä demokraattista ja institutionaalista kehitystä vahvistaakseen yhteiskuntien kriisinsietokykyä ilmastoon, rauhaan ja turvallisuuteen liittyen.⁵⁶

Johtopäätökset

Pariisin ilmastopöytäkirja velvoittaa maailman maita edistämään eritasoisia kestävyyssiirtymiä, jotta maapallon keskilämpötila ei nousisi yli 1,5 celsiusastetta. Sekä EU että Suomi ovat säätäneet omat ilmastolakisensa, jotka määrittävät sitovat tavoitteet hiili- ja ilmastoneutraalisuuden saavuttamiselle. Näiden velvoitteiden toteuttaminen ei ole helppoa, koska ilmastopolitiikkaan ja kestävyyssiirtymiin saattaa liittyä kitkaa, eivätkä niiden myönteiset vaikutukset näy heti.

Tätä policy briefiä varten analysoitu tutkimuskirjallisuus ja hyvät käytänteet näyttävät, että oikeudenmukaisuutta, inklusiivisuutta sekä demokratiaa tukevat ja täydentävät päätöksentekotavat voivat tuottaa tehokkaita ja toimeenpantavia politiikkasuosituksia kestävyyssiirtymien vauhdittamiseksi niin globaallissa etelässä kuin pohjoisessa.

Oikeudenmukaisuutta, inklusiivisuutta sekä demokratiaa tukevat ja täydentävät päätöksentekotavat voivat tuottaa tehokkaita ja toimeenpantavia politiikkasuosituksia kestävyyssiirtymien vauhdittamiseksi.

Näiden uusien päätöksentekotapojen onnistuminen vaatii usein sen, että niiden myötä tuotetuille politiikkasuosituksille annetaan asianmukainen käsittely esimerkiksi kansallisissa tai paikallisissa päätöksentekokelemissä. Ilmastopolitiikassa käytettävät uudet

puntaroivat ja demokraattiset innovaatiot täydentävät edustuksellista demokratiaa, ja niiden tulisi toimia koordinoitusti yhdessä edustuksellisten instituutioiden kanssa.

Hyvistä käytänteistä ja kokemuksista huolimatta ilmastopolitiikasta on kasvavissa määrin muodostumassa koetinkivi demokratialle. Mikäli ilmastonmuutokseen ei pystytä reagoimaan tavoilla, jotka edistävät oikeudenmukaisuuden tunnetta, on todennäköistä, että kansalaisten ja varsinkin nuorten luottamus demokratiaan ja sen keskeisiin instituutioihin kärsii.

Mikäli ilmastonmuutokseen ei pystytä reagoimaan tavoilla, jotka edistävät oikeudenmukaisuuden tunnetta on todennäköistä, että kansalaisten ja varsinkin nuorten luottamus demokratiaan ja sen keskeisiin instituutioihin kärsii.

Ilmastonmuutos voi kärjistää tai synnyttää konflikteja. Samoin ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävät kestävyyssiirtymät voivat sekä ehkäistä että aiheuttaa konflikteja. Siksi demokraattinen ja oikeudenmukainen ilmastopolitiikka edistää vakautta niin valtioiden sisällä kuin niiden välillä. Demokraattinen ilmastopolitiikka on siksi myös keino edistää rauhaa.

Politiikkasuositukset

1) Nuoria on kuultava ilmastopoliittisessa päätöksenteossa ja heidän näkemyksilleen on annettava erityistä painoarvoa.

Ilmastomuutos voi joko vahvistaa tai heikentää nuorten luottamusta demokratiaan. Demokraattinen ja osallistava ilmastopoliittikka vahvistaa nuorten uskoa siihen, että demokratia pystyy ratkaisemaan myös kauaskantoisia haasteita ja varmistamaan paremman elämän myös tuleville sukupolville.

2) Ilmastomuutosta hillitsevät kestävyysmurrokset tulee toteuttaa oikeudenmukaisesti.

Pitkäkestoisissa, moniulotteisissa ja kokonaisvaltaisissa yhteiskunnallisissa muutosprosesseissa kaikki eivät ole tasa-arvoisessa asemassa. Siksi prosessien tulee olla avoimia, johdonmukaisia ja reiluja huomioiden yhdenvertaisesti ihmisten erilaiset taustat. Kestävyysmurroksia on edistettävä tavalla, joka vahvistaa demokratiaa ja ihmisten kokemusta oikeudenmukaisuudesta.

3) Ilmastopoliitikassa hyödynnettävät demokratiainnovaatiot tulee kytkeä päätöksentekoprosesseihin.

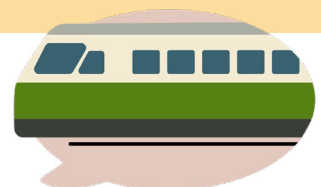
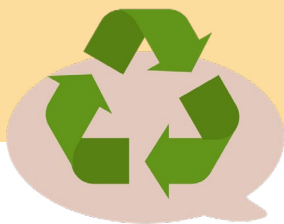
Jotta kansalaispaneelien, siirtymärahastojen ja kyläkokousten kaltaiset demokratian innovaatiot onnistuvat tukemaan ilmastopoliittista päätöksentekoa, on varmistettava, että niiden suositukset käsitellään asianmukaisesti esimerkiksi kansallisissa tai paikallisissa päätöksentekokelemissä. Osallistavan prosessin on syötettävä edustuksellisten instituutioiden toimintaan.

4) Puolueiden tulee kehittää jatkuvasti uusia ratkaisuja ja linjoja oikeudenmukaiseen kestävyys siirtymään sekä lisätä parlamentaarista yhteistyötä.

Ilmastomuutos ja toisaalta sitä hillitsevät toimet saattavat kasvattaa kansalaisten epäluottamusta demokratiaan sekä synnyttää ja vauhdittaa konflikteja. Siksi hyvin suunnitelluilla ja oikeudenmukaisuutta edistävillä ilmastotoimilla voidaan ennaltaehkäistä konflikteja ja edistää rauhaa niin valtioiden sisällä kuin niiden välillä.

5) Suomen tulee vahvistaa ulko- ja kehityspoliitikassa demokratiatukea, joka edistää oikeudenmukaista ilmastopoliittikkaa.

Demokratiatuella voidaan lisätä puolueiden välistä yhteistyötä vaikeissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä, vahvistaa tehokasta hallintoa ja vahvistaa päätöksenteossa aliedustettujen ryhmien osallistumista.

- 1 Markard, J., Raven, R., & Truffer, B. (2012). Sustainability transitions: An emerging field of research and its prospects. *Research Policy*, 41(6), 955–967.
- 2 Lindvall, D. (2021). *Democracy and the Challenge of Climate Change* (Discussion Paper 3/2021). International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA).
- 3 Ibid.
- 4 Hammond, M., & Smith, G. (2017). *Sustainable Prosperity and Democracy: A Research Agenda* (CUSP Working Paper No. 8). Centre for the Understanding of Sustainable Prosperity.
- 5 European Commission. (2023, July). *Special Eurobarometer 538: Climate Change*. Brussels: Directorate-General for Climate Action.
- 6 Afrobarometer. (2023). *With climate change making life worse, Africans expect governments and other stakeholders to step up*.
- 7 Gorman, J. T., Pasic, L., & Vallado, E. (Eds.). (2023). *Youth and democracy in the climate crisis* (Youth Knowledge Book 31). EU–Council of Europe Youth Partnership.
- 8 Lindvall, D. (2021). *Democracy and the challenge of climate change* (International IDEA Discussion Paper 3/2021). International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA).
- 9 Sorsa Foundation. (2023). *Oikeudenmukaisen siirtymän hyvinvointivaltio*.
- 10 Selseng, T., Linnerud, K., & Holden, E. (2022). Unpacking democracy: The effects of different democratic qualities on climate change performance over time. *Environmental Science & Policy*, 128, 326–335.
- 11 Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Marquardt, K. L., Medzihorsky, J., Pemstein, D., Fox, L., Gastaldi, L., Tzelgov, E., Wang, Y., & Wilson, S. (2025). *V-Dem Policy Brief No. 31. Varieties of Democracy (V-Dem) Project*.
- 12 Sorsa Foundation. (2023). *Oikeudenmukaisen siirtymän hyvinvointivaltio*.
- 13 Eckert, Sandra. (2021). The European Green Deal and the EU's regulatory power in times of crisis. *Journal of Common Market Studies*, 59 (Annual Review Issue), 81–91.
- 14 Loorbach, D., Frantzeskaki, N., & Avelino, F. (2017). Sustainability transitions research: Transforming science and practice for societal change. *Annual Review of Environment and Resources*, 42(1), 599–626.
- 15 Young, I. M. (2000). *Inclusion and democracy*. Oxford University Press.
- 16 Fraser, N. (2001) Recognition without ethics?. *Theory, Culture and Society* 18:2–3, pp.
- 17 Mavisakalyan, A., & Tarverdi, Y. (2019). Gender and climate change: Do female parliamentarians make difference? *European Journal of Political Economy*, 56, 151–164.
- 18 Lindvall, D. (2021). *Democracy and the challenge of climate change* (International IDEA Discussion Paper 3/2021). International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA).
- 19 Tafon, R. V., & Saunders, F. (2025). Toward transformative youth climate justice: Why youth agency is important and six critical areas for transformative youth activism, policy, and research. *PLOS Climate*, 4(4), e0000472.
- 20 Hickey, S. P., & Maria-Sube, E. (2022). *Myanmar's environment and climate change challenges* (International IDEA Policy Paper No. 27). International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA).
- 21 Indigenous Circle of Experts. (2018). *We rise together: Achieving Pathway to Canada Target 1 through the creation of Indigenous Protected and Conserved Areas in the spirit and practice of reconciliation*. Conservation 2020.
- 22 Valtioneuvosto. (2023, elokuu 24). *Valtioneuvosto asetti saamelaisen ilmastoneuvoston*.
- 23 Hivos. (2025, April 15). *Breakthrough for energy democracy in Tunisia*. Hivos.
- 24 Gengnagel, V., & Zimmermann, K. (2022). Green deservingness, green distinction, green democracy? Towards a political sociology of a contested eco-social consensus. *Culture, Practice & Europeanization*, 7(2), 292–303.
- 25 Bundesgesetzblatt. (2020). *Strukturstärkungsgesetz Kohleregionen* [Structural Strengthening Act for Coal Regions]. Bundesgesetzblatt Teil I, Nr. 37, 1795–1817.
- 26 Verner, M., Marlon, J. R., Carman, J., Rosenthal, S., Ballew, M., Leiserowitz, A., Wood, E., Thulin, E., Ordaz Reynoso, N., & Buttermore, N. (2024, August 13). *International public opinion on climate change: Differences by gender and income/emission levels*. Yale Program on Climate Change Communication.
- 27 Hickel, J. (2020). Quantifying national responsibility for climate breakdown: An equality-based attribution approach for carbon dioxide emissions in excess of the planetary boundary. *The Lancet Planetary Health*, 4(9), e399–e404.
- 28 IPCC. (2022). *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [H.-O. Pörtner et al. (Eds.)]. Cambridge University Press.
- 29 Schlosberg, D. (1999). *Environmental justice and the new pluralism: The challenge of difference for environmentalism*. Oxford University Press.
- 30 Lage J, Thema J, Zell-Ziegler C, Best B, Cordroch L, Wiese F. (2023). Citizens call for sufficiency and regulation – A comparison of European citizen assemblies and National Energy and Climate Plans. *Energy Res Soc Sci* 104:103254.
- 31 Curato, N., Smith, G., Willis, R., & Rosén, D. (2024). *Deliberative democracy and climate change: Exploring the potential of climate assemblies in the Global South*. International IDEA.
- 32 OECD. (2020). *Innovative citizen participation and new democratic institutions: Catching the deliberative wave*. OECD Publishing.
- 33 Curato, N., Smith, G., Willis, R., & Rosén, D. (2024). *Deliberative democracy and climate change: Exploring the potential of climate assemblies in the Global South*. International IDEA.
- 34 Climate Assembly UK. (2020). *The path to net zero: Climate Assembly UK final report*.
- 35 O Regan, N. (2023, November 24). *Insulating Britain: Examining the barriers and motivations to decarbonising our homes*. Social Market Foundation.
- 36 Department for Transport & Kane, M. (2025, January 1). *Greener flights ahead for UK aviation*. GOV.UK.
- 37 Le Monde. (2021, February 10). *Climat : Les propositions de la convention citoyenne ont-elles été reprises par le gouvernement?* Le Monde.
- 38 Le Monde. (2024, April 18). *Climat : « Une défiance grandissante s'installe dans notre communauté scientifique vis-à-vis du pouvoir politique »*. Le Monde.
- 39 Ympäristöministeriö. (2021, huhtikuu 27). *Kansalaisraati laati julkilausuman ilmastotoimien oikeudenmukaisuudesta*.
- 40 Buzogány, A., Parks, L., & Torney, D. (2025). Democracy and the European Green Deal. *Journal of European Integration*, 47(2), 135–154.
- 41 Curato, N., Smith, G., Willis, R., & Rosén, D. (2024). *Deliberative democracy and climate change: Exploring the potential of climate assemblies in the Global South*. International IDEA.
- 42 Ibid.
- 43 Ibid.
- 44 Ibid.
- 45 European External Action Service. (2023). *Addressing the impacts of climate change and environmental degradation on peace, security and defence*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/climate-and-security-nexus_en.
- 46 Hakala, E. (2023). *Climate change and security: Preparing for different impacts* (FIIA Briefing Paper 369). Finnish Institute of International Affairs.
- 47 Aalto, J., & Venäläinen, A. (2021). *Climate change and forest management affect forest fire risk in Fennoscandia* (Research report). Finnish Meteorological Institute.
- 48 *Climate Change-induced Sea-Level Rise Direct Threat to Millions around World, Secretary-General Tells Security Council | Meetings Coverage and Press Releases*. (2023, February 14).
- 49 Tynkkynen, V-P. (2022). Venäjä, energiavalta-Öljykulttuuri kohtaa ilmastomuutoksen. Gaudeamus.
- 50 Hira, A. (2025). The geopolitics of the green transition and critical strategic minerals. *International Journal, Advance online publication*.
- 51 Hakala, E. (2023). *Climate change and security: Preparing for different impacts* (FIIA Briefing Paper 369). Finnish Institute of International Affairs.
- 52 Ibid.

53 *Climate, peace and security*. (2023, September 1). UNDP Climate Promise.

54 Kim, K., de Coning, C., Hakala, E., Etzold, T., & Koefoed, M. (2024). *The peace and security implications of climate change for the Nordic region*. *Nordic Review of International Studies*, 3, 109–116.

55 Ibid.

56 *Climate, peace and security*. (2023, September 1). UNDP Climate Promise.

Lähteet

Aalto, J., & Venäläinen, A. (2021). *Climate change and forest management affect forest fire risk in Fennoscandia* (Research report). Finnish Meteorological Institute.

Afrobarometer. (2023). *With climate change making life worse, Africans expect governments and other stakeholders to step up*.

Bundesgesetzblatt. (2020). *Strukturstärkungsgesetz Kohleregionen* [Structural Strengthening Act for Coal Regions]. Bundesgesetzblatt Teil I, Nr. 37, 1795–1817.

Buzogány, A., Parks, L., & Torney, D. (2025). Democracy and the European Green Deal. *Journal of European Integration*, 47(2), 135–154.

Climate Assembly UK. (2020). *The path to net zero: Climate Assembly UK final report*.

Climate Change-induced Sea-Level Rise Direct Threat to Millions around World, Secretary-General Tells Security Council | Meetings Coverage and Press Releases. (2023, February 14).

Climate, peace and security. (2023, September 1). UNDP Climate Promise.

Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Teorell, J., Marquardt, K. L., Medzihorsky, J., Pemstein, D., Fox, L., Gastaldi, L., Tzelgov, E., Wang, Y., & Wilson, S. (2025). *V-Dem Policy Brief No. 31*. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.

Curato, N., Smith, G., Willis, R., & Rosén, D. (2024). *Deliberative democracy and climate change: Exploring the potential of climate assemblies in the Global South*. International IDEA.

Department for Transport & Kane, M. (2025, January 1). *Greener flights ahead for UK aviation*. GOV.UK.

Eckert, Sandra. (2021). The European Green Deal and the EU's regulatory power in times of crisis. *Journal of Common Market Studies*, 59(Annual Review Issue), 81–91.

European Commission. (2023, July). *Special Eurobarometer 538: Climate Change*. Brussels: Directorate-General for Climate Action.

European External Action Service. (2023). *Addressing the impacts of climate change and environmental degradation on peace, security and defence*.

Fraser, N. (2001). Recognition without ethics? *Theory, Culture and Society*, 18(2–3).

Gengnagel, V., & Zimmermann, K. (2022). Green deservingness, green distinction, green democracy? Towards a political sociology of a contested eco-social consensus. *Culture, Practice & Europeanization*, 7(2), 292–303.

Gorman, J., Kiilakoski, T., Pasic, L., & Vallado, E. (Eds.). (2023). *Youth and democracy in the climate crisis* (Youth Knowledge Book 31). EU–Council of Europe Youth Partnership.

Hakala, E. (2023). *Climate change and security: Preparing for different impacts* (FIIA Briefing Paper 369). Finnish Institute of International Affairs.

Hammond, M., & Smith, G. (2017). Sustainable prosperity and democracy: A research agenda (CUSP Working Paper No. 8). *Centre for the Understanding of Sustainable Prosperity*.

Hickel, J. (2020). Quantifying national responsibility for climate breakdown: An equality-based attribution approach for carbon dioxide emissions in excess of the planetary boundary. *The Lancet Planetary Health*, 4(9), e399–e404.

Hickey, S. P., & Maria-Sube, E. (2022). *Myanmar's environment and climate change challenges* (International IDEA Policy Paper No. 27). International IDEA.

Hira, A. (2025). The geopolitics of the green transition and critical strategic minerals. *International Journal*. Advance online publication.

Hivos. (2025, April 15). *Breakthrough for energy democracy in Tunisia*. Hivos.

Indigenous Circle of Experts. (2018). *We rise together: Achieving Pathway to Canada Target 1 through the creation of Indigenous Protected and Conserved Areas in the spirit and practice of reconciliation*. Conservation 2020.

IPCC. (2022). *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press.

Kim, K., de Coning, C., Hakala, E., Etzold, T., & Koefoed, M. (2024). *The peace and security implications of climate change for the Nordic region*. *Nordic Review of International Studies*, 3, 109–116.

Lage, J., Thema, J., Zell-Ziegler, C., Best, B., Cordroch, L., & Wiese, F. (2023). Citizens call for sufficiency and regulation – A comparison of European citizen assemblies and National Energy and Climate Plans. *Energy Research & Social Science*, 104, 103254.

Le Monde. (2021, February 10). *Climat : Les propositions de la convention citoyenne ont-elles été reprises par le gouvernement?* Le Monde.

Le Monde. (2024, April 18). *Climat : « Une défiance grandissante s'installe dans notre communauté scientifique vis-à-vis du pouvoir politique »*. Le Monde.

Lindvall, D. (2021). *Democracy and the challenge of climate change* (International IDEA Discussion Paper 3/2021). International IDEA. <https://doi.org/10.31752/idea.2021.88>.

Loorbach, D., Frantzeskaki, N., & Avelino, F. (2017). Sustainability transitions research: Transforming science and practice for societal change. *Annual Review of Environment and Resources*, 42(1), 599–626.

Markard, J., Raven, R., & Truffer, B. (2012). Sustainability transitions: An emerging field of research and its prospects. *Research Policy*, 41(6), 955–967.

Mavisakalyan, A., & Tarverdi, Y. (2019). Gender and climate change: Do female parliamentarians make difference? *European Journal of Political Economy*, 56, 151–164.

OECD. (2020). *Innovative citizen participation and new democratic institutions: Catching the deliberative wave*. OECD Publishing.

O Regan, N. (2023, November 24). *Insulating Britain: Examining the barriers and motivations to decarbonising our homes*. Social Market Foundation.

Schlosberg, D. (1999). *Environmental justice and the new pluralism: The challenge of difference for environmentalism*. Oxford University Press.

Selseng, T., Linnerud, K., & Holden, E. (2022). Unpacking democracy: The effects of different democratic qualities on climate change performance over time. *Environmental Science & Policy*, 128, 326–335.

Sorsa Foundation. (2023). *Oikeudenmukaisen siirtymän hyvinvointivaltio*.

Tafon, R. V., & Saunders, F. (2025). Toward transformative youth climate justice: Why youth agency is important and six critical areas for transformative youth activism, policy, and research. *PLOS Climate*, 4(4), e0000472.

Tynkkynen, V-P. (2022). *Venäjä, energiavalta -Öljykulttuuri kohtaa ilmastomuutoksen*. Gaudeamus.

Valtioneuvosto. (2023, elokuu 24). *Valtioneuvosto asetti saamelaisen ilmastoneuvoston*.

Verner, M., Marlon, J. R., Carman, J., Rosenthal, S., Ballew, M., Leiserowitz, A., Wood, E., Thulin, E., Ordaz Reynoso, N., & Buttermore, N. (2024, August 13). *International public opinion on climate change: Differences by gender and income/emission levels*. Yale Program on Climate Change Communication.

Ympäristöministeriö. (2021, huhtikuu 27). *Kansalaisraati laati julkilausuman ilmastotoimien oikeudenmukaisuudesta*.

Young, I. M. (2000). *Inclusion and democracy*. Oxford University Press.

Kirjoittajat: Demos Helsinki / Johannes Jauhiainen, Lara Best-Dunkley, Nuutti Mäkinen ja Aleksi Neuvonen.

Demos Helsinki on kansainvälisesti toimiva, voittoa tavoittelematon ajatushautomo, jonka toiminnan keskiössä on yhteiskunnallinen muutos.

Taitto ja kuvitus: Marja Hautala / Muuks Creative

© Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Finland 2025

Julkaisu on toteutettu ulkoministeriön tuella.

ISBN: 978-952-69924-7-1 (nid.)

ISBN: 978-952-69924-8-8 (PDF)

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Finland on kaikkien eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö. Se toimii demokratian edistämiseksi vahvistamalla erityisesti naisten, nuorten ja vammaisten ihmisten poliittista osallistumista sekä tukemalla puolueiden välistä dialogia.

www.demofinland.org